ISSN (Online) 2560-4708
145 година од рођења Косте Милетића 1874-2019
УПВЛПС
ВАЗДУХОПЛОВНИ БИЛТЕН
Издаје: Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије. ЗЕМУН, Штросмајерова број 1
www.udruzenjepvlps.org
Број 87, март 2019. године

ДАН СЕЋАЊА НА ВАЗДУХОПЛОВНЕ ЖРТВЕ

Са отварања изложбе "Сећање на ваздухопловне жртве" у Дому вазудхопловства Земун 19. марта 2019. године.

Дан сећања на ваздухопловне жртве и 106. годишњицу погибије првог српског пилота Михајла Петровића, обележили смо достојанствено, кроз више манифестација. Тим поводом 19. марта 2019. године постављена је изложба у Дому ваздухопловства Земун, која повезује: 20. март, 24. март и Шести април, коај је трајала до краја марта.

Пред вечну кућу наредника пилота Михаила Петровића изашли смо дана 20. марта 2019. године. Одржан је парастос, историјски час и положени венци и цвеће. Присуствовали су представници завичајног удружења и школска деца из Влакче, представници Команде РВ и ПВО, УПВЛПС и ваздухопловних удружења. Након тога делегација Завичајног удружења „Михаило Петровић" и школске деце из Влакче посетила је Музеј ваздухопловства Београд.

Увече истога дана, 20. марта 2019. године одржана је манифестација: *Дан ваздухопловних жртава - „Незаборав и поштовање"* у Музеју ваздухопловства Београд, коју је припремила Ваздухопловна фондација „Михаило Петровић", а водио је Бориша Мандић, потпуковник авијације, пилот.

Обилазак вечне куће пилота Михаила Петровића на Новом гробљу 20. марта 2019. године, у првом плану деца из Влакче

20 ГОДИНА ОД АГРЕСИЈЕ НАТО

Комеморација поводом 20 година од НАТО агресије погинулим припадницима 204. вбр, аеродром Батајница 24. март 2019. године

Двадесета годишњица злочиначке НАТО агресије на нашу земљу обележена је низом манифестација широм Србије. У присуству старешина Команде РВ и ПВО, породица, родбине и пријатеља настрадалих, ваздухопловних ветерана и грађана Земуна, 24. марта одржана је комеморација у знак сећања на жртве НАТО агресије. Након помена који служиили војни свештеници на споменик су положени венци и цвеће:

Испред Команде РВ и ПВО, венац је положио генерал-мајор Жарковић Душко командант РВ и ПВО. Венце су положили: ратни командант РВ и ПВО Смиљанић Спасоје са сарадницима; породице погинулих старешина и војника из РВ и ПВО; испред УПВЛПС, венац је положио Златомир Грујић, председник удружења; испред "Удружења пилота Курјаци са Ушћа", венац је положио Предраг Стакић. Пошту су одали и припадници Удружења за неговање ваздухопловних традиција и представници општине Земун. У Дому ваздухопловства је након тога одржан пријем за ратни састав Команде РВ и ПВО и породице погинулих припадника током агресије. Комеморативни скупови посвећени погинулим припадницима РВ и ПВО одржани су у јединицама и установама вида.

Комеморација поводом 20 година од НАТО агресије погинулим припадницима РВ и ПВО, Земун, Авијатичарски трг, 24. март 2019. године

ОБЕЛЕЖЕНО 20 ГОДИНА ОД ОБАРАЊА АМЕРИЧКОГ БОМБАРДЕРА Ф-117А (НЕВИДЉИВОГ)

Министар одбране Александар Вулин, заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Петар Цветковић и командант РВ и ПВО генерал-мајор Душко Жарковић присуствовали су обележавању 20. годишњице од када су припадници 250. ракетне бригаде оборили амерички авион Ф-117А, такозвани „невидљиви“ и ушли у историју.

Члановима борбене послуге која је оборила Ф-117А уручене су плакете поводом 20. година одбране отаџбине од НАТО агресије, а министар одбране све чланове посаде наградио је седмодневним боравком са још једном особом, у угоститељским објектима Војне установе „Тара“. Плакете су уручене и припадницима најбољих јединица из састава 250. ракетне бригаде за ПВД.

Свечаности у касарни „Бањица“ присуствовали су команданти и припадници установа и јединица РВ и ПВО, претходни команданти 250. ракетне бригаде за ПВД, као и чланови борбене послуге и бивши припадници Команде 250. ракетне бригаде за ПВД и 3. ракетног дивизиона ПВО, који су оборили „невидљивог“.У знак сећања на погинуле припаднике 250. ракетне бригаде положени су венци на спомен-обележје у кругу касарне „Бањица“. Министар Вулин обишао је и Спомен-собу, где му је командант 250. ракетне бригаде уручио макету ракете „Двина“, првог ракетног система који је ушао у наоружање некадашње СФРЈ.

Свих 78 дана НАТО агресије АРЈ за ПВД дејствовале су по непријатељским ваздухопловима. Срчано и пожртвовано јединице су узвраћале вишеструко надмоћнијем непријатељу, одлучно бранећи ваздушни простор наше земље. Сложним радом официра, подофицира и војника, вољом и решеношћу, до тада немогуће постало је реалност. Слика обореног Ф-117А у њиви крај Буђановаца муњевито је обишла свет и допринела јачању морала Војске и народа. За храброст и пожртвовање припадника, за дате жртве и постигнуте успехе, 250. ракетна бригада одликована је Орденом народног хероја.

Чланови борбене послуге која је оборила Ф-117А са министром одбране и командантом РВ и ПВО

Свечани строј приапдника 250. ракетне бригаде за ПВД у касарни Бањица 27. марта 2019. године

ВАЗДУХОПЛОВНА ХРОНОЛОГИЈА

- 1. априла 1921. године, у Петроварадину је основан Ваздухопловни арсенал.

- 1. априла 1947. године, формиран је Југословенски аеротранспорт - ЈАТ.

- 2. априла 1917. године, организована је Радиоавијатичарска служба Српске војске и попуњена свршеним слушаоцима првог курса Радиоавијатичарске службе.

- 5. априла 1941. године, 102. ловачка ескадрила из Шестог ловачког, вратила се са вишемесечног борбеног дежурства из Мостара, да би сутрадан у зору бранила Београд,

- 5. априла 1941. године, у 20 часова Команда ваздухопловства војске Краљевине Југославије наредила је да све јединице ваздухопловства буду 6. априла у зору у пуној приправности.

- 6. априла 1941. године, немачко ваздухопловство је без објаве рата бомбардовало Београд. У ваздушним борбама и операцијама у априлском рату погинуло је 135 југословенских летача, а ловачка авијација и противавионска одбрана обориле су 98 немачких авиона.

- 14. априла 1938. године, полетео је први прототип авиона ИК-3. За командама је био пробни пилот, капетан II класе Никола Бјелановић.

- 14. априла 1941. године, рано изјутра, генерал Боривоје Мирковић је предао команду над Ваздухопловством пуковнику Петру Вукчевићу и одлетео за Никшић.

- 16. априла 1944. године, савезници (САД) први пут бомбардују Београд.

- 17. априла 1913. године, Приморском аеропланском одреду, који је био код Скадра, наређено је да се врати у Србију-

- 19. априла 1909. године, извршен је први лет српског слободно летећег балона у Минхену.

- 21. априла 1924. године, фирма „Прва српска фабрика аероплана Живојин Рогожарски“, протоколисана је од стране Индустријске коморе у Београду и започела је са радом. [линк]

- 22. априла 1929. године, основан је Савез аеронаутичких индустрија Краљевине СХС.

- 22. априла 1934. године, извршен је први лет првог ловачког авиона домаће конструкције ИК-1.

- 22. априла 1944. године, на аеродрому Бенина у Либији, формирана је Прва ваздухопловна ловачка ескадрила НОВЈ, која је добила авионе Спитфајер. Ескадрила је ушла у састав РАФ-а под називом „352nd Yugoslav Sqadron RAF“.

- 28. априла 1962. године, отворено је ново ваздушно пристаниште "Београд" у атару сремског села Сурчин. Отварањем овог аеродрома престао је ваздушни саобраћај са аеродрома Земун подно Бежанијске косе.

- Априла месеца 1936. године, извршен је пријем нове зграде Штаба Ваздухопловства Војске у Земуну, изграђене према пројекту архитекте Драгише Брашована.

110 ГОДИНА УВОЂЕЊА БАЛОНА У СРПСКУ ВОЈСКУ

РАЂАЊЕ ВАЗДУХОПЛОВСТВА У НАС

Деценију након доношења Уредбе којом је предвиђено увођење балона, у то време јединих ваздухоплова уопште, у српску војску, Србија је добила првог аеронаута, пилота балона, стручњака за ваздухопловну метеорологију и голубију пошту. Први ваздухопловац Србије био је, у то време капетан а касније мајор, па пуковник, Коста Милетић, он се крајем 1902. године вратио са школовања у Русији, где је завршио престижну ваздухопловну официрску школу у Ваздухопловном образовном парку Волково поље код Санкт Петерсбурга. Одмах по доласаку он је прионуо на рад на припремама за стварање српског војног ваздухопловства. Тај посао није ишао ни брзо, ни лако, и потрајао је читаву деценију.

Прва станица голубије поште формирана је крајем 1908. године. Процес изградње ваздухопловства у Србији је неумитно почео. Следило је увођење балона, а потом и авиона.

Вишегодишње припреме и пројекти набавке ваздухоплова коначно су почели да се реализују. Држава је одобрила средства за куповину балона, изабран је добављач и балони су наручени 1908. године код немачке фабрике Аугуста Ридингера из Аугсбурга.

У Немачку је почетком 1909. године отпутовала српска делегација за куповину балона у којој су били: инжињеријски потпуковник Милан Туцаковић и инжињеријски капетан I класе Коста Милетић. Они су код фабрике Аугуст Ридингер (August Riedinger) из Аугсбурга, званично преузели балоне који су наручени за српску војску крајем 1908. године.

Тада су купљена два балона и то: један везани змај-балон (Drachen-Fesselballon) система Парсевал-Зигсфелд (Parseval-Sigsfeld) и један слободни сферни балон (Kugelballon), који је крштен именом "Србија". Змај-балон је плаћен 16.500, а слободни балон 6.300 франака.

Приликом пријема балона, Милетић је летео на везаном и сферном балону. Слободни балон је имао на корпи постављену српску заставу, а на лопти балона је ћирилицом било исписано име "Србија".

У понедељак, 6. по старом, односно 19. априла 1909. године, по новом календару, у 09.15 часова, из Герстхафена полетео је ради пробног лета балон "Србија" и после три сата и 45 минута лета, тачно у 13.00, спутио се код Фрајзинга на Изеру, прелетевши Аугсбург и Минхен. Балоном је управљао инжењер фабрике балона Шерле, а са њим су се у корпи балона налазили супруга власника фирме Ридингера и српски инжењеријски капетан I класе Коста Милетић.

Према подацима Музеја балона у Герстхофену сферни балон је испоручен 13/26. маја 1909. године, док за везани балон у том Музеју нема података. Међутим, налазимо и податак да су оба балона предата српским властима 26. маја 1909. године.

О набавци балона Сава Микић и књизи „Историја југословенског ваздухоплвоства" пише: „Целокупни балонски материјал и апарате за водоничку станицу примио је, у Аугсбургу, код фабрике Ридингера, капетан Коста Милетић. Он је са балонима извршио два пробна летења, и то са привезаним балоном „Drachen" на лицу места, а са слободним балоном под српском заставом, који је назван „Србија", прелетео је Аугсбург и Минхен и био потпуно задовољан са материјалом. Наша прва два слободна балона носила су име „Србија" и „Црна Гора", први привезани балон звао се „Босна", а други, добављен из Русије, носио је име „Херцеговина". Возови за ношење компримираног водоника – гасна кола – Милетић је примио код фабрике Dilmann у Берлину 1910, а пољски чекрк система Гарут у Петрограду. Сва материјал био је најбољег квалитета и прилагођен нашем терену, набављен је био већим делом у Немачкој, пошто је по квалитету и техничким особинама био бољи од француског и руског материјала."

Отприлике у исто време кад и балони, наручена је и остала опрема за инжињерију и сродне родове: шведске бомбе, експлозив, пикритска киселина у Немачкој, сав телефонски и телеграфски материјал за коњицу, артиљерију, пешадију и инжињерију, четири рефлектора, две бежичне телеграфије Телефункен, најмодренији телеграфски возови и друго.

Коста Милетић

Ознака српских ваздухопловаца - балиниста, лево и балон "Србија" десно

Урађене су и формације за сва нова техничка одељења и организован курсеви за обуку официра и војника.

Код фабрике Дилман (Dillman) из Берлина, наручено је осам гасних кола, која су преузета у истом граду 1910. године. Истовремено је купљено и 128 челичних боца немачког типа за пренос водоника.

Пољски ручни чекрк система Гарут, конструктора А. Е. Гарута, масе 1700 кг, са челичним конопцем од 1000 метара, преузет је у Санкт Петерсбургу.

Водонична станица је набављена код фирме Ерликон (Oerlikon) у Швајцарској. Производила је водоник електролизом. Балони и према су стигли у Србију 1909. и 1910. године, али су лежали неупотребљени у подруму зграде Војне академије, јер због недостатка финансијских средстава није било могуће формирати балонску чету, тачније изградити водоничну централу. Тек 1911. године, доласком ђенерала Радомира Путника за министра војног, добијен је кредит од 50.000 динара за зидање зграде водоничне централе у Нишу и 25.000 динара за набавку дизел мотора из Немачке. Мотор је стигао јуна 1912. године, али се зидање зграде одужило. Очекивало се да ће бити готова у јуну, али ни у септембру још није била готова. У августу је послат Коста Милетић да руководи радовима, а стигао је и монтер из Швајцарске, међутим изградњу је омела мобилизација за Први балкански рат. Водонична централа је прорадила јуна 1913. године, кад је почео Други балкански рат, њен капацитет је износио 108 м^3 водоника, и остао је исти све до повлачења у јесен 1915. године.

Мр Златомир Грујић (Из књиге "Српски аеронаут")

КО ИМА НАЈЈАЧУ АВИЈАЦИЈУ У РЕГИОНУ?

Румунија је покренула процедуру за куповину 36 америчких борбених авиона Ф-16 као замену за застареле авионе типа МиГ-21, најавио је румунски министар одбране Габријел Леш на румунској националној ТВ. Рекао је да Румунија мора да купи још 36 авиона Ф-16 и тако добије „функционалне и способне ескадриле које ће заменити старе 'мигове'". Он није искључио ни могућност куповине половних авиона које би румунска војна индустрија надоградила, преноси Спутњик.

У саставу Румунског ратног ваздухопловства (Форţеле Аериене Романе, ФАР) већ се налази 12 авиона типа Ф-16; девет једноседа и три двоседа, купљених у Португалији. Ови половни авиони су после ремонта прикључени 53. ловачкој ескадрили стационираној у бази Фетешти 2016. и 2017. године. Том куповином почела је дуго одлагана модернизација румунских ваздухопловних снага.

Румунија још у време Николајеа Чаушескуа по британској лиценци производила путничке млазне авионе, и школске авионе у класи југословенског Г-4, а у сарадњи са југословенском војном индустријом произведен је борбени авион "Орао".

Ратна ваздухопловства земаља у региону мењају "Мигове 21" другим моделима борбених авиона. Хрватско ваздухопловство има на списку 12 ловаца типа МиГ-21. Међутим, свега два или три ова авиона још лете.

Планирана модернизација хрватског ратног ваздухопловства и замена ловаца МиГ-21 израелским авионима Ф-16 је пропала, док је српско ратно ваздухопловство, према плану, требало да из употребе повуче МиГ-21 прошле године.

Бугарска у саставу свог ратног ваздухопловства више нема МиГ-21. Имају Су-25 и 15 МиГ-29.

Мађарска има 12 вишенамеских авиона "Грипен". Србија са Мађарима држи корак, са Бугарима исто тако: Од свих бивших југо-република цени се да је Србија јача.

Сада су Румуни супериорни зато што су богатија и развијенија држава. Анализа румунског часописа на енглеском језику "Бизнис ривју" показује да је румунска војска и даље слаба јер ова држава није улагала довољно средстава у њену модернизацију после пада комунизма.

Од 2017, Румунија прави амбициозне планове за модернизацију војске и подиже ниво војног буџета са 1,4 одсто БДП-а на 2 одсто, што је стандард чланица НАТО-а.

Међутим, већ идуће године војни буџет пада на 1,8 одсто БДП-а као последица подбачаја планова за повећање БДП-а, па су многи пројекти модернизације румунске војске морали да буду замрзнути.

Осим набавке ловачких авиона, пројекти модернизације румунског ваздухопловства обухватају и набавку борбених и транспортних хеликоптера, модернизацију школских авиона, али и модернизацију ратне морнарице. *(Извор: b92.net, 17. март 2019. године)*

ХЕЛИКОПТЕРИ У СВЕТУ

150 хеликоптера за Русију

Холдинг компанија "Хеликоптери Русије" потписала је уговор о испоруци 104 хелекоптера "Ансат" и 46 Ми-8АМТ у санитетској верзији Националној служби медицинске авијације у оквиру пројекта за стварање једног оператора хеликоптерских медицинских услуга широм Русије. (22 HELIOPS / ISSUE 118 / 2019)

Седам нових борбених хеликоптера МО РФ

У предузећу 'Роствертол' (део холдинга'Хеликоптера Русије') завршена је процедура примопредаје седам нових борбених хеликоптера Министарству одбране. Министарству су предата два транспортна борбена хеликоптера Ми-35М, два борбено-школска Ми-28УБ и три Ми-28Н "Ноћни ловац", наводи се у саопштењу. *(Восток.рс,08.03.2019)*

Први хеликоптер АЦХ145 испоручен Индији

Г. Адар Понавала, генерални директор и извршни директор Институт за серум Индије преузели су први хеликоптер АЦХ145. (HELIOPS / ISSUE 118 / 2019, str.12)

Два Х225с достављена у Украјину

Украјинско министарство унутрашњих послова преузело је испоруку прва два хеликоптера Х225 која ће се користити за мисије Националне гарде. (HELIOPS / број 118/2019 15)

22 нова хеликоптера АВ169М у Италији

Италијанска финансијка полиција (Italy's Guardia di Finanza) потписала је уговор о набавци двадесет два хеликоптера AgustaWestland AB169Mc. Уговор је вредан 280 милиона евра. Очекује се да ће испорука почети лето 2019 и завршена до 2024. године. (16 HELIOPS / ISSUE 117 / 2018)

Канадска полиција преузела Х145

Јединциа за ваздушну подршку Краљевске канадске полиције преузела је испоруку једног хеликоптера Х145 ради операција у целом граду и покрајини. То је први хеликоптер Х145 који је достављен Канади. (HELIOPS / ISSUE 118 / 2019 21)

Други Х145 за Перу

Aéreos Los Andes, специјализован за ваздушне службе у енегргетици и индустрији у Перуу, преузео је испоруку његовог другог хеликоптера Х145, који ће се користити за подршку и надгледање радова на функционисању гасовода. (18 HELIOPS / ISSUE 118 / 2019)

ISSN (Online) 2560-4708

Ваздухопловни билтен излази месечно у електронској форми. Намењен је члановима УПВЛПС, ваздухопловним ветеранима и љубитељима ваздухопловства. Уређење и припрема: Златомир Грујић и Милан Ракић.

E-pošta: zlgrujic@gmail.com **www.udruzenjepvlps.org**